

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять з навчальної дисципліни
«КАДАСТР ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ»
за темою: «Державний кадастр природно-рослинних ресурсів: класифікація
та порядок використання»
для студентів денної та заочної форми навчання
спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять з навчальної дисципліни
«КАДАСТР ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ»
за темою: «Державний кадастр природно-рослинних ресурсів: класифікація
та порядок використання»
для студентів денної та заочної форми навчання
спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»

Затверджено
на засіданні групи
забезпечення спеціальності
Протокол № 4
від «5» грудня 2022 року

Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Кадастр природних ресурсів» на тему «Державний кадастр природно-рослинних ресурсів: класифікація та порядок використання» для студентів III року навчання денної та заочної форми за спеціальністю 193 «Геодезія та землеустрій», рівень вищої освіти бакалавр/ Укладач: Костюкевич Т. К., канд. геогр. наук. Одеса, ОДЕКУ, 2022, 23 с.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА		5
1	ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА	6
1.1	Види природних рослинних ресурсів	6
1.2	Порядок ведення державного обліку і кадастру рослинного світу	8
1.3	Охорона рослинного світу	10
1.4	Інформаційне забезпечення Державного кадастру природно-рослинних ресурсів	12
1.5	Економічна оцінка природних рослинних ресурсів	15
2	ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА	17
КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ		22
ЛІТЕРАТУРА		23

ПЕРЕДМОВА

Рослинність є важливішим компонентом біосфери, без якого остання існувати не може. Саме рослини є першоджерелом життя на Землі. Рослинний світ є одним із основних елементів довкілля, від якого залежить його стан, забезпеченість економіки сировиною, урожайність сільськогосподарських культур, добробут, здоров'я та працездатність громадян і усього суспільства.

Рослинність України різноманітна. На рівнинній частині вона поширена за широтними зонами, в горах - за висотними поясами. На території країни рослинність істотно змінена господарською діяльністю людини. Тепер тут налічується більш як 25 тис. видів рослин.

Сучасний розвиток України у напрямку побудови демократичної, правової та соціальної держави нерозривно пов'язаний із раціональним використанням природних ресурсів та охороною довкілля.

Завдання методичних вказівок полягає в тому щоб сформуванню уявлення про склад, класифікацію і порядок кадастрового обліку природно-рослинних ресурсів з метою реалізації державної політики у сфері охорони природного середовища.

Методичні вказівки повинні забезпечити **знання:**

- класифікації рослинних ресурсів;
- наукових основ формування інформаційної бази Державного кадастру природно-рослинних ресурсів;
- наукових основ економічної оцінки ресурсів рослинного світу.

Вміння:

- обґрунтовувати порядок використання даних кадастрової оцінки рослинних ресурсів;
- визначати порядок ведення кадастру;
- використовувати дані кадастрової оцінки та обліку природно-рослинних ресурсів у професійній діяльності.

Послідовність виконання практичного заняття полягає у вивченні теоретичної частини, виконання практичної частини і відповіді на контрольні питання.

Методика проведення та оцінювання контрольних заходів полягає в оцінюванні результатів виконаних завдань, умінні студента аналізувати та узагальнювати отриману інформацію, робити висновки. Оцінюється повнота відповідей на запитання. За виконання роботи студент може отримати максимум 5 балів.

1. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

1.1 Види природних рослинних ресурсів

У законодавстві України поряд з землею, надрами, водами, лісами, атмосферним повітрям та тваринним світом закріплено правовий режим такого найбільш поширеного природного ресурсу (об'єкта), як рослинний світ. Як відомо, на сьогодні стан рослинного світу визначає не лише добробут і здоров'я нації будь-якої держави, а й є основною складовою виживання суспільства взагалі. Тому ми маємо відмовитись від споживацького (утилітарного) ставлення до рослин. Це впливає із суті численних міжнародних документів, зокрема прийнятих на конференції з навколишнього середовища в 1992 р. в Ріо-де-Жанейро, на XIX спеціальній сесії Генеральної асамблеї ООН в 1997 р., на засіданнях комісії ООН, чергових засіданнях Паневропейської конференції міністрів охорони навколишнього середовища тощо.

Рослинний світ поділяється на кілька основних видів, що зумовлено їх природними характеристиками, цільовим використанням та правовим становищем. До основних видів рослинного світу відносять: лісові ресурси; рослинність, що не належить до лісових ресурсів; рослинність сільськогосподарського призначення. При цьому не можна забувати про те, що і лісова рослинність, і дикоросла рослинність за межами лісів в їх природному стані становлять єдиний рослинний світ.

Найповніше урегульовані відносини, які виникають у процесі використання лісових ресурсів. І це є виправданим, оскільки значення цього виду рослинного світу велике. Відносини, пов'язані з використанням лісів, регулюються ЛК, а також рядом підзаконних нормативних актів, прийнятих на рівні Кабінету Міністрів України.

Рослинність є життєво важливим компонентом біосфери, її невід'ємним елементом, без якого існування останньої неможливе. Рослинний світ є складовою навколишнього природного середовища, необхідним ланцюгом у мережі екологічних систем, який активно впливає на функціонування природних угруповань, структуру і природну родючість ґрунтів і якість навколишнього природного середовища в цілому. Поняття "рослинний світ" за своїм тлумаченням є природничо-науковим. В галузі природних рослинних ресурсів Україна займає особливе положення. Це визначається насамперед багатством і різноманітністю її флори. За ресурсами природної

флори територія України поділена на три зони - Полісся, Лісостеп і Степ та два регіони - Українські Карпати і Гірський Крим. Зазначені зони та регіони відрізняються специфічним видо-вим складом рослинних ресурсів та експлуатаційними запасами рослинної сировини, а отже, неоднаковими перспективами в ресурсному відношенні.

Рослинний світ є джерелом духовного та естетичного збагачення та виховання людей. Окремі види об'єктів рослинного світу становлять велику цінність у зв'язку з можливістю часткового або остаточного зникнення. Важлива особливість рослинного світу полягає в тому, що він є відтворюваним природним ресурсом. Економічне значення рослинного світу полягає в тому, що він є основним джерелом технічної і лікарської сировини, кормових, харчових та інших продуктів, що використовуються для задоволення різних потреб галузей народного господарства та населення. Приблизно 65% флори України мають практичну цінність, налічується понад 800 видів, що використовуються традиційною та народною медициною; понад 200 вітамінних рослин; 150 видів дикорослих плодо-вих, ягідних, горіхових, салатних та інших харчових рослин; близько 100 видів дубильних, 150 красильних; понад 1 тис. видів кормо-вих, понад 150 - медоносних.

В юридичному розумінні рослинний світ як природний об'єкт - це сукупність усіх видів рослин, а також грибів та утворених ними угруповань на території держави, що включає території земної суші і водного простору, а також континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони. Це визначення є юридичним, оскільки воно відображає ряд суттєвих ознак правового характеру і дозволяє ідентифікувати рослинний світ як самостійний об'єкт права власності, використання, управління, охорони та інших правовідносин. При цьому законодавець виділяє дикорослі рослини, до яких належать рослини, що природно зростають на певній території, і природні рослинні угруповання, які становлять сукупність видів рослин, що зростають в межах певних ділянок та перебувають у тісній взаємодії як між собою, так і з довкіллям. З цього випливає, що до рослинного світу належать лише дикорослі рослини, екологічно пов'язані з навколишнім природним середовищем.

Однією з особливостей рослинного світу є його біологічна різноманітність. Біологічна різноманітність рослинних ресурсів - це співіснування різних проявів життя на певній території, оцінене за кількістю варіантів, їх взаємною відмінністю та кількісним співвідношенням.

Розмежування об'єктів рослинного світу і природних рослинних ресурсів має важливе значення для регулювання використання дикорослих і інших несільськогосподарського призначення судинних рослин, мохоподібних, водоростей, лишайників, а також грибів, їх угруповань і місцезростань. Зазначене розмежування відображене в законодавчих вимогах до використання об'єктів рослинного світу. Так, ст. 5 Закону "Про рослинний світ" до основних вимог щодо охорони, використання і відтворення рослинного світу відносить:

- збереження природної просторової, видової, популяційної та ценотичної різноманітності об'єктів рослинного світу;
- збереження умов місцезростання дикорослих рослин і природних рослинних угруповань;
- науково обґрунтоване, невиснажливе використання природних рослинних ресурсів;
- вжиття заходів щодо запобігання негативному впливу господарської діяльності на рослинний світ;
- охорону об'єктів рослинного світу від пожеж, захист від шкідників і хвороб;
- вжиття заходів щодо відтворення об'єктів рослинного світу;
- регулювання поширення та чисельності дико-рослих рослин і використання їх запасів з урахуванням інтересів охорони здоров'я населення.

Рослинну сировину прийнято поділяти на групи за чотирма ознаками:

- заготовлювана частина,
- активний початок,
- фізіологічна дія,
- застосування в промисловості.

Заготовлювальна частина. Діюча речовина міститься в різних частинах рослини виходячи з цього рослинну сировину поділяють на:

- бруньки (береза, сосна, тополя);
- листки (суниця, кропива, подорожник);
- квіти (конвалія, липа, бузина);
- насіння та сухі плоди (вільха, хміль);
- ягоди та інші соковиті плоди (шипшина, суниця);
- коріння та коренивища (лопух, валеріана);
- кора (дуб, ялина);
- інша рослинна сировина (дубовий мох, губка модринова).

Активний початок. Алкалоїди, глікозиди, дубильні речовини, ефірні масла, вітаміни, смоли, фарбувальні речовини, інші речовини.

Фізіологічна дія. Захворювання органів дихання, хвороб серця та кровоносної системи, захворювання нирок та сечових шляхів, захворювання жіночих статевих органів, шлунково-кишкових захворюваннях, захворювання печінки та жовчевих шляхів, ревматичних захворюваннях та хворобах обміну, захворювання нервової системи, при абсцесах, фурункулах та ранах.

Використання в промисловості. Харчова промисловості, парфюмерно-косметична промисловість, шкіряне виробництво, медична промисловість, гумова, металургійна, поліграфічна, текстильна.

1.2 Порядок ведення державного обліку і кадастру рослинного світу

Державний облік і кадастр рослинного світу охоплює всю територію України, включаючи її внутрішні морські води і територіальне море, континентальний шельф та виключну (морську) економічну зону, і ведеться з метою визначення кількісних, якісних та інших характеристик природних рослинних ресурсів, обсягу, характеру та режиму їх використання, а також здійснення систематичного контролю за кількісними та якісними змінами в рослинному світі і забезпечення органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, власників або користувачів (у тому числі орендарів) земельних ділянок відомостями про стан рослинного світу.

Державний облік і кадастр рослинного світу ведеться з метою обліку кількісних, якісних та інших характеристик природних рослинних ресурсів, обсягу, характеру та режиму їх використання, а також для здійснення систематичного контролю за якісними і кількісними змінами в рослинному світі і для забезпечення органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також власників та користувачів (в тому числі орендарів) земельних ділянок, на яких знаходяться об'єкти рослинного світу, відомостями про стан рослинного світу.

Державний облік і кадастр рослинного світу ведеться за методиками, що затверджуються Міндовкіллям, шляхом виконання облікових і кадастрових робіт з використанням даних власників або користувачів (у тому числі орендарів) земельних ділянок стосовно наявності у них природних рослинних ресурсів, а також даних, що містяться у матеріалах лісо- і землевпорядкування, державного

земельного, лісового та водного кадастрів, статистичної звітності про стан рослинного світу.

Форма звітної кадастрової документації та порядок її ведення визначаються Міндовкіллям за погодженням з відповідними центральними органами виконавчої влади.

Ведення державного обліку і кадастру рослинного світу передбачає:

- визначення конкретних територій (акваторій), де виконуються облікові і кадастрові роботи, опрацювання матеріалів, що містять інформацію про флору, гриби, природні рослинні угруповання та природні рослинні ресурси на цих територіях;

- облік об'єктів рослинного світу, визначення їх основних характеристик безпосередньо у навколишньому природному середовищі;

- оброблення матеріалів обліку об'єктів рослинного світу із складенням зведеної відомості у розрізі Автономної Республіки Крим областей та районів;

- узагальнення одержаної інформації, ведення комп'ютерної бази даних.

Організація ведення державного обліку і кадастру рослинного світу, координація діяльності, пов'язаної з виконанням цих робіт, зберіганням кадастрової інформації та її публікацією, здійснюється Міндовкіллям, структурними підрозділами екології та природних ресурсів обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища.

Державний облік і кадастр рослинного світу містять систему відомостей і документів про розподіл об'єктів рослинного світу між власниками і користувачами (в тому числі орендарями) земельних ділянок, кількісні та якісні характеристики народногосподарської і наукової цінності рослинних ресурсів, поділ природних рослинних угруповань на категорії, економічну оцінку технічних, кормових, лікарських, харчових та інших властивостей природних рослинних ресурсів, інші дані про рослинні природні ресурси, необхідні для забезпечення їх невиснажливого використання, відтворення й ефективної охорони.

Моніторинг рослинного світу є складовою частиною моніторингу навколишнього природного середовища і здійснюється в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

1.3 Охорона рослинного світу

Охорона рослинного світу передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на збереження просторової, видової, популяційної та ценотичної різноманітності і цілісності об'єктів рослинного світу, охорону умов їх місцезростання, збереження від знищення, пошкодження, захист від шкідників і хвороб, а також невиснажливе використання.

Охорона рослинного світу здійснюється центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, власниками та користувачами (в тому числі орендарями) земельних ділянок, на яких знаходяться об'єкти рослинного світу, а також користувачами природних рослинних ресурсів.

Охорона рослинного світу забезпечується:

- 1) встановленням правил і норм охорони, використання та відтворення об'єктів рослинного світу;
- 2) заборонаю та обмеженням використання природних рослинних ресурсів у разі необхідності;
- 3) проведенням екологічної експертизи та інших заходів з метою запобігання загибелі об'єктів рослинного світу в результаті господарської діяльності;
- 4) захистом земель, зайнятих об'єктами рослинного світу, від ерозії, селей, підтоплення, затоплення, заболочення, засолення, висушення, ущільнення, засмічення, забруднення промисловими і побутовими відходами і стоками, хімічними й радіоактивними речовинами та від іншого несприятливого впливу;
- 5) створенням та оголошенням територій та об'єктів природно-заповідного фонду;
- 6) організацією наукових досліджень, спрямованих на забезпечення здійснення заходів щодо охорони та відтворення об'єктів рослинного світу;
- 7) розвитком системи інформування про об'єкти рослинного світу та вихованням у громадян дбайливого ставлення до них;
- 8) створенням системи державного обліку та здійсненням державного контролю за охороною, використанням та відтворенням рослинного світу;
- 9) занесенням рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослин до Червоної книги України, та рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, та типових природних рослинних угруповань - до Зеленої книги України;

10) встановленням юридичної відповідальності за порушення порядку охорони та використання природних рослинних ресурсів;

11) здійсненням інших заходів і встановленням законодавством інших вимог щодо охорони рослинного світу.

Рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення, види рослин, що зростають в природних умовах на території України, в межах її територіальних вод, континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, підлягають особливій охороні і заносяться до Червоної книги України.

Види рослин, які не занесені до Червоної книги України, але є рідкісними або такими, що перебувають під загрозою зникнення на території Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя, можуть заноситися до Переліку видів рослин, що підлягають особливій охороні на цих територіях. Перелік та Положення про нього затверджуються Верховною Радою Автономної Республіки Крим, відповідними обласними, Київською та Севастопольською міськими радами.

Рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення, та типові природні рослинні угруповання підлягають охороні на всій території України і заносяться до Зеленої книги України.

Порядок ведення Зеленої книги України визначається Положенням про неї, яке затверджується Кабінетом Міністрів України.

Ввезення в Україну і вивезення за її межі об'єктів рослинного світу здійснюється за правилами, що встановлюються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища.

1.4 Інформаційне забезпечення Державного кадастру природно-рослинних ресурсів

Основними матеріалами інформаційної бази кадастру є:

- результати інвентаризації етану дикорослої продукції і лікарсько-технічної сировини, що періодично проводиться в регіоні лісовпорядними експедиціями Українського лісовпорядного підприємства;

- результати досліджень рослинних ресурсів науково-дослідних організацій і інститутів;

- щорічні звітні дані й щодо господарського використання дикорослої рослинної продукції і лікарської сировини (за офіційними джерелами);

- споживчі та екологічні цінності природних рослинних угруповань встановлених за літературними джерелами.

Необхідною передумовою розробки кадастру є детальне визначення місць розповсюдження рослинних угруповань, які мають господарське значення, на основі загальноприйнятих методів, що використовують в практиці лісовпорядкування, лісового господарства, науково-дослідних організацій. Загалом методи оцінки розміщення рослинних ресурсів визначаються, виходячи із специфіки організацій обліку (оцінки), заготівлі і реалізації.

Ресурсна оцінка - це комплекс робіт, які можна поділити на три основні, послідовно поєднані етапи: рекогносцирувальний, польовий, камеральний.

Рекогносцирувальний етап включає: обробку звітних матеріалів заготівельних, землевпорядних, лісовпорядкувальних організацій та літературних джерел, які містять дані про рослинні ресурси, їх розміщення, види, обсяги, можливості використання.

Основним інформаційним матеріалом є таксаційні описи лісовпорядкування, що дають можливість встановити площі потенційних місцезростань конкретних видів дикорослої продукції і лікарської сировини, аналогічно використовуються матеріали землевпорядкування, в яких також наводяться дані про господарське використання не залісених територій (типи угідь), їх фізико-географічна, іноді, ботанічна, характеристика. Хорологія будь якого виду рослин в Україні визначається за літературними джерелами.

Уточнення розповсюдження дикорослої продукції і лікарсько-технічної сировини встановлюється на місцевості. Для цього на адміністративну карту наносяться маршрути експедиційного обстеження. При цьому враховуються особливості розміщення транспортних шляхів та їх якість. Виділяються основні пункти проведення польових робіт, для яких складають детальніші робочі маршрути на планово-картографічних матеріалах лісо- і землевпорядкування. Допоміжна інформація отримується в результаті співбесід з працівниками лісництв, заготівельних організацій. Кількість і напрямок робочих маршрутів складають так, щоб вони співпадали з попередньо наміченим розміщенням потенційно продуктивних масивів рослин, що представляють інтерес в господарському відношенні.

На основі матеріалів рекогносцирувальних обстежень складаються схеми розміщення масивів дикорослих рослин, на підставі яких складається маршрут подальших польових обстежень з посівною закладкою пробних

площі і облікових ділянок, а також проведенням фітоценотичного вивчення рослинних угруповань з наявністю видів господарсько-корисних рослин.

Для визначення запасів сировини диких рослин існує декілька підходів. Найчастіше застосовуються відбірковий підхід для визначення ресурсів, при якому підбір потенційно продуктивних ділянок та складання робочих маршрутів базується на геоботанічних, лісо- та землевпорядних матеріалах. Використання даного підходу при достатньому обсязі вибірки дозволяє екстраполювати одержані кількісні характеристики врожайності рослин, які вивчаються, конкретних продуктивних ділянок на аналогічні за еколого-фітоценотичними параметрами площі. Дані про приуроченість популяцій конкретних видів рослин до певних ценокомплексів дають можливість, використовуючи земле- та лісовпорядкувальні матеріали, встановити потенційні площі з наявністю сировини рослин, які мають господарське значення.

В процесі вибірових досліджень визначається щільність запасу сировини на попередньо виділених ділянках. Під час обстеження території виявляються основні та резервні масиви, перспективні для організації промислових заготівель дикорослої продукції та лікарської сировини. При цьому:

- встановлюється щільність запасу сировини;
- визначається оптимальний режим експлуатації заростей;
- закладаються пробні площі для вивчення відновлення заростей рослин після заготівлі сировини;
- беруться зразки для визначення коефіцієнта усушки сировини рослин.

Необхідно відмітити, що для багатьох видів рослин важко попередньо встановити потенційно продуктивні ділянки, в тому в процесі експедиційних робіт за допомогою спеціалістів землевпорядного та лісовпорядного виробництва уточнюються і обстежуються основні місцезростання цих видів.

На підставі інформаційного матеріалу та оцінки стану ресурсів встановлюються місця зростання ресурсів рослинного світу за їх видами, обґрунтовується система заходів щодо їх збереження і відтворення, визначаються нормативи використання, обсяги заготівлі, вирішуються питання щодо доцільності особливої охорони цінних рослинних угруповань, планується основна діяльність господарства з питань використання ресурсів дикорослої продукції і лікарської сировини.

1.5 Економічна оцінка природних рослинних ресурсів

Цінність рослинних угідь визначається показниками продуктивності:

- кількістю видів дикорослої продукції і лікарсько-технічної сировини;
- біологічними та господарське можливими запасами конкретних видів;
- наявністю особливо корисних рослин з метою включення їх до складу

об'єктів природи, що охороняються.

Багатство рослинного світу на тій чи іншій території, як відомо, корелює з їх природною різноманітністю та кліматичними факторами. Показником видового різноманіття рослинного світу характеризується будь-яка географічне відокремлена територія (адміністративного району, лісгосподарського підприємства, лісництва та окремого урочища), що виражає її якісні сторони, утворюючи певний тип рослинних угідь, під яким розуміється окрема ділянка, яка об'єднується спільністю природно-групових ознак, де зосереджуються певні види дикорослої продукції і лікарсько-технічної сировини. На підставі матеріалів лісовпорядкування таксаційного окису в межах типів лісорослинних умов виділяються угіддя, що характеризуються спільністю природних ознак, видовим складом, щільністю рослинного покриття, їх споживчими особливостями.

Лісотипологічна характеристика рослинних угідь є підставою справляння плати (орендної плати) за право користування ділянками лісових та інших угідь для заготівлі дикорослої продукції та лікарсько-технічної сировини, за відчуження і нанесення шкоди земельним угіддям та інших платежів.

Плата користувачів за експлуатацію рослинних угідь здійснюється шляхом ліцензування заготівлі всіх видів рослин з визначенням вартості кожного окремого виду.

Фінансування робіт по веденню територіального кадастру рослинних ресурсів здійснюється із місцевого бюджету (регіонального) і державного бюджетів, з залученням інших доступних джерел (наприклад, коштів крупних промислових підприємств, госпдоговірних робіт тощо).

Під економічною оцінкою рослинних ресурсів розуміється грошовий вираз економічного ефекту, що утворюється від раціонального використання ресурсів рослинного світу.

Ресурси дикорослої продукції та лікарсько-технічної сировини оцінюються за умови їх господарського значення, а також у випадках використання населенням для власних потреб. Якщо на одному угідді

проводиться заготівля декілька видів рослин то оцінюється кожний окремо взятий вид, що має споживчу вартість.

Основні задачі, що вирішуються з допомогою даних економічної оцінки ресурсів рослинного світу такі:

- визначення значення ресурсів рослинного світу в складі природних ресурсів окремих регіонів;

- обґрунтування доцільності передачі земель лісового фонду в користування (оренду) для потреб заготівлі і відтворення рослинних ресурсів;

- оцінки ефективності заходів з поліпшення використання і відтворення ресурсів рослинного світу;

- визначення шкоди, що наноситься лісовому господарству в результаті заготівлі рослинних ресурсів;

- визначення шкоди, що наноситься рослинним ресурсам промисловими викидами та іншими природними і антропогенними факторами.

Об'єктом економічної оцінки є господарсько доступні рослинні ресурси і територіальні угруповання (угіддя) як джерело одержання дикорослої продукції та лікарсько-технічної сировини.

2 ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Завдання 1. Дайте характеристику природних рослинних ресурсів.

1. Природні рослинні ресурси за своєю екологічною, господарською, науковою, оздоровчою, рекреаційною цінністю та іншими ознаками поділяються на

1) _____

а) _____

1 - _____

2 - _____

3 - _____

б) _____

в) _____

г) _____

2) _____

1 - _____

2 - _____

3 - _____

Завдання 2. Визначте зміст понять, категорій, базових положень

1. Рослинний світ (РС) – _____

2. Рослинні ресурси (РР) _____

3. Завданням законодавства України про рослинний світ є _____

Завдання 3. Проаналізуйте наукові засади створення кадастру природно-рослинних ресурсів (КПР)

1 Кадастр природно-рослинних ресурсів в складі комплексного територіального кадастру природних ресурсів ведеться з метою _____

2. Кадастр природно-рослинних ресурсів застосовується для регулювання, використання, відтворення та охорони РР:

1) _____

2) _____

3) _____

4) _____

5) _____

3. КПР складається із аналітичних розробок, в яких відображаються:

1) _____

- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
4. Об'єктами кадастрової оцінки є _____
5. Предметом оцінки виступають _____
6. Документація КПР ведеться _____
7. Документація кадастру природних рослинних ресурсів поповнюється _____
8. Кадастр застосовується і для удосконалення механізму (в сфері регулювання) використання, відтворення та охорони рослинних ресурсів, зокрема:
- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____
9. Територіальний кадастр природно-рослинних ресурсів ведеться _____
-

Завдання 4. Проаналізуйте принципи використання і відтворення природних рослинних ресурсів.

1. Використання природних рослинних ресурсів здійснюється _____
- 1) _____
- 2) _____
- 1- _____
- 2 - _____
- 3 - _____
- 4 - _____
- 5 - _____
- 6 - _____
- 7 - _____
2. Не потребують дозволу на спеціальне використання природних рослинних ресурсів:
- 1) _____
- 2) _____
3. Від збору за спеціальне використання природних рослинних ресурсів звільняються:
- 1) _____

- 2) _____
 3) _____

4. Використання природних рослинних ресурсів за умови додержання встановлених вимог може здійснюватися з метою:

- 1) _____
 2) _____
 3) _____
 4) _____
 5) _____
 6) _____
 7) _____
 а) _____
 б) _____
 в) _____
 г) _____

Завдання 5. Проаналізуйте порядок ведення державного обліку і кадастру рослинного світу

1. Ведення державного обліку і кадастру рослинного світу передбачає:

- а) _____
 б) _____
 в) _____
 г) _____

2. Інформативна складова КРС: _____

Завдання 6. Порядок використання природних рослинних ресурсів (РР)

1. Використання природних рослинних ресурсів здійснюється в порядку:

- а) загального використання: _____
 б) спеціального використання: _____

2. Види спеціального використання рослинних ресурсів (РР): _____

3. Від збору за спеціальне використання РР звільняються: _____

Завдання 7. Класифікація рослинної сировини. Рослинну сировину поділяють за чотирма ознаками:

- 1) _____
 2) _____

- 3) _____
 4) _____

Завдання 8. Проаналізуйте основні положення щодо охорони рослинного світу.

1. Охорона рослинного світу передбачає _____
2. Охорона рослинного світу здійснюється _____
3. Охорона рослинного світу забезпечується:
  - 1 - _____
  - 2 - _____
  - 3 - _____
  - 4 - _____
  - 5 - _____
  - 6 - _____
  - 7 - _____
  - 8 - _____
  - 9 - _____
  - 10 - _____
  - 11 - _____

Завдання 9. Інформаційне забезпечення кадастрової оцінки природних рослинних ресурсів.

1. Основними матеріалами інформаційної бази кадастру є:
  - 1) _____
  - 2) _____
  - 3) _____
  - 4) _____
2. Необхідною передумовою розробки кадастру є _____
3. Ресурсна оцінка – це _____
4. Основним інформаційним матеріалом є _____

Завдання 10. Економічна оцінка рослинних угідь.

1. Цінність рослинних угідь визначається показниками продуктивності:
    - а) _____
    - б) _____
    - в) _____
  2. Плата користувачів за експлуатацію рослинних угідь здійснюється _____
-

3. Фінансування робіт по веденню територіального кадастру рослинних ресурсів здійснюється _____

4. Об'єктом економічної оцінки є _____

5. Основні задачі економічної оцінки ресурсів рослинного світу:

1) _____

2) _____

3) _____

4) _____

5) _____

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Яке призначення Державного кадастру природно-рослинних ресурсів?
2. У чому полягають суть і мета Державного кадастру природно-рослинних ресурсів?
3. Як слід розуміти термін «рослинний світ»?
4. Чому виникла необхідність розглядати природні рослинні ресурси України як об'єкт кадастру?
5. Яке інформаційне забезпечення Державного кадастру природно-рослинних ресурсів?
6. Який порядок ведення Державного кадастру природно-рослинних ресурсів?
7. Який поділ природних рослинних ресурсів за господарською цінністю?
8. Чому виникла необхідність контролювати використання і відтворення природних рослинних ресурсів?
9. Які показники покладені в основу економічної оцінки природних рослинних ресурсів?

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Костюкевич Т.К. Кадастр природних ресурсів : конспект лекцій. Одеса, ОДЕКУ, 2022. 136 с. URL: http://eprints.library.odeku.edu.ua/id/eprint/10757/1/KostyukyevichTK_Kadastr_p_rirodnih_resursiv_KL_2022.pdf
2. Панас Р. М., Маланчук М. С. Кадастр природних ресурсів. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 436 с.
3. Охорона та раціональне використання природних ресурсів і рекультивация земель : навчальний посібник / за ред. П.П. Надточія, Т.М. Мисливої. Житомир : Державний агроекологічний університет, 2007. 420 с.
4. Туліна Е. Є. Правові засади використання рослинного світу. Харків, Право. 2018.
5. Шувар І.А., Снітинський В.В., Бальковський В.В. Екологічні основи збалансованого природокористування : навчальний посібник. Львів – Чернівці : Книги –XXI, 2011. 760 с.

Додаткова

1. Про рослинний світ : Закон України. URL: https://ips.ligazakon.net/document/t990591?an=230&ed=0000_00_00. (дата звернення 3.11.2022).
2. Про затвердження Порядку ведення державного обліку і кадастру рослинного світу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195-2006-%D0%BF#Text>. (дата звернення 3.11.2022).
3. Червона книга України. Рослинний світ / М-во охорони навколиш. природ. середовища України, Нац. акад. наук України; за ред. Я. П. Дідуха. Київ: Глобалконсалтинг, 2009. 900 с.
4. Зелена книга України : рідкіс. і такі, що перебувають під загрозою зникнення, та тип. природ. рослин. угруповання, які підлягають охороні / М-во охорони навколиш. природ. середовища України, НАН України, Ін-т ботаніки ім. М. Г. Холодного; під заг. ред. Я. П. Дідуха. Київ : Альтерпрес, 2009. 446 с.